

KITAIBELIA	IX. évf. 1. szám	pp.: 3-18.	Debrecen 2004
------------	------------------	------------	---------------

Soó Rezső (1903-1980)

SOÓ Rezső, BALÁZS Ferenc, BORHIDI Attila, FELFÖLDY Lajos,
 JUHÁSZ–NAGY Pál, MÁTHÉ Imre, PRISZTER Szaniszló, SIMON Tibor,
 SZÍJ Rezső és mások írásai alapján összeállította

MOLNÁR V. Attila

Soó Rezső a huszadik század meghatározó jelentőségű, iskolateremtő és világhírű magyar növénytantudósa 1903. augusztus 1-én született Székelyudvarhelyen, a nyárádvidéki székelyberei Soó család sarjaként, székely lófő családban. Nagypapja még gazdálkodó Bethlenfalván. Édesapja, id. Soó Rezső jogász 34 éves korában tbc-ben hunyt el. Halála után anyja, MADARÁSZ Irén, nehéz anyagi körülmények között, egyedül neveli. Hat éves korában Kolozsvárra költöznék, ahol kezdetben egy szász iskola, majd 1913-tól a Farkas utcai Piarista Gimnázium tanulója. 14 éves korától órákat ad, hogy tanulhasson. Eleinte geográfusnak készült. *„Művészi alkotótehetséget nem örököltem...; a természetimádat és gyűjtőszenvédély, melyek életemet meghatározták, bennem fakadtak fel, a családban meg is döbbsentek, amikor kiderült, hogy a gyerek nem akar jogász lenni, csak a „burjánok” érdeklik”* *„A gimnáziumban híre kelt, hogy van egy ifjú, aki bármely latin szöveget első látásra fordít s utána szó szerint, vagy értelemszerűleg hibátlanul el is mondja”* *„A következő években vonzalmam a többi biológiai tárgy és a kémia felé fordult, orvos vagy vegyész szerettem volna lenni s mint a múlt század sok doktora, passzióból üzni a botanikát”* (SOÓ 1979). Természettudományok tanára, KARL János (a debreceni piarista gimnázium későbbi igazgatója) hatására kedveli meg a botanikát. 14 éves korában kezdi meg gyűjtéseit (növények, bélyegek). 15 éves korától szorgalmas látogatója az Egyetemi Könyvtárnak, ahol KELEMEN Lajos könyvtáros figyel fel képességeire, kutatószenvédélyére és teszi a fiatal Soó elé a legkorszerűbb szakkönyveket, melyeket ő szorgalmasan kijegyzetel. Első növényteni dolgozatait a gimnáziumi önképzőkörben mutatta be. Mindössze 18 éves mikor első tudományos közleménye megjelenik. 1921-ben elhagyta Erdélyt, de 1927-ig nyarait még Kolozsváron töltötte. *„Beteges kisdiák voltam, négy tüdőgyulladás után mentem át – tizenhét éves fővel „tüdőcsúcshuruttal” jöttem fel Pestre s meglepő a környezetváltozás meggyógyított – így ki kellett harcolnom a tűrák, utak szabadságát.”* Budapesten Eötvös-kollégista, ahol megismerkedik a magyar szellemi élet számos jeles képviselőjével, természettudósok mellett irodalmárokkal, bölcsészekkel, művészekkel is. 1921-ben tartotta első előadását a Botanikai Szakosztályban. *„Az egyetemen, sajnos elég középszerű tanáraink voltak, így a botanikában, műveik révén idegen tudósok lettek mestereim; rendszertanban és származástanban a bécsi R. WETTSTEIN, növényföldrajzban, illetve növényzökológiában a svájci E. RÜBEL és a franciává lett J. BRAUN-BLANQUET.* 1923-ban fontos szerepet játszott Juliui PRODAN plágiumának leleplezésében, aki JÁVORKA Sándor Magyar Flóra című művének kéziratát román nyelvre lefordította és a saját neve alatt kiadta. JÁVORKA egyébként Soót a kezdetektől atyai barátként támogatta.

1925-ben, Budapesten, 22-évesen kitűnő eredményű tanári szakvizsgát, valamint *summa cum laude* doktorátust szerez (növénytan, ásvány-közettan, kémia). Disszertációjának témája a csormolya (*Melampyrum*) nemzetség rendszertani monográfiája, benne a szezonpolimorfizmus modern megközelítése. Kimutatja, hogy a szezonpolimorf-alakok – Wettstein elméletével szemben – nem a mezőgazdasági kultúra folytán jönnek létre, hanem természetes ökotípusok. [Ezen elgondolásai alapján írja meg *Melampyrum* és *Rhinanthus* nemzetségek monográfiáját (1927, 1970).] Első könyve – az erdélyi magyar iskolák számára írt növényteni tankönyv – 1926-ban jelent meg.

1925-27 között a berlini Collegium Hungaricum tagja, a világhírű Berlin-Dahlem-i Botanikus Kertben dolgozik, előadásokat tart Brandenburg tartomány botanikai egyesületében. Ekkor kezdi meg külföldi tudományos intézeteket látogató útjait és botanikai exkúrióit. *„A berlini három év hihetetlen gazdag alkotáskorban. Soó nemcsak a rendszertanban lesz nemzetközi híré nagyság, hanem az akkor kibontakozóban levő növényzökológiában egyik nemzetközi zászlóvivője, aki*

megírja a Kárpát-medence első geobotanikai monográfiáját, megalkotja az Alföld vegetációjának erdőssztyepp-elméletét, megjelenteti doktori értekezését, a *Melampyrum* nemzetség monográfiáját, és növényzociológiai alapon újjáformálja Wettstein elméletét a szezonpolimorfizmusról. Ez elképesztő tudományos teljesítmény, amely felér számos pályatársának (és irigyének) egész életművével!” „Az orchideáért gyerekkora óta rajongó Soó itt találkozik a világ két akkor élő legnagyobb orchidea-tudásával, a trópusi orchideák legnagyobb ismerőjével Schlechterrel és az extratrópusi orchideák nagymesterével, Keller professzorral. ... Soó munkatársul szegődik Keller mellé, s amikor Keller 1927-ben meghal, Soó kap megbízást a monográfia befejezésére” (BORHIDI 2000).

„... alig tíz évvel az első félénk fellépés, a kitűnő Karl János pásztorIta kolozsvári önképzőkörben való bemutatkozás után már 3-4 monográfiára, könyvre való anyag, tucatnyi erős szakkikk van a kezében. Munkabírása bámulatos, memóriája kitűnő. (Könyvrészletekre –oldalszámbiztonsággal, beszélgetések obskurus fragmentumaira hosszú évtizedek múltán is emlékezik.) Szimultán számos csapáson halad; a rendszertan új ágának, a mikroszisztematikának fejlesztése ugyanúgy szívügye, mint a „geobotanikának” nevezett irányzat kibontakoztatása is ... Nagy átfogásra törekszik; korán megírja – kultúrmisszióként is – az erdélyi magyar középiskolák botanika könyvét, amelyben tényleg igen sokféle irányban tájékozódik” (JUHÁSZ-NAGY 1993).

Esküvő (1930)
Soó 1978 nyomán

Növénytani Intézetet és Botanikus Kertet. Itt válik számára lehetővé, hogy új irányzatként megalakítsa a magyar növényföldrajzi-társulástani „iskolát”. „A magyar botanikai kutatás hagyományos nemzeti irányát óhajtottam követni, amidőn magyar problémák megoldására állítottam be az intézetet... és már húsz évvel ezelőtt, még diákkövel, életcélul a Magyar Föld ... geobotanikai szintézisének, a magyar növényföldrajznak művelését, s talán egy munkás élet alkonyán megvalósítását tűztem ki...” (SOÓ 1978)

Tanítványaival megkezdte a Nyírség és a Tiszántúl növénytakarójának (tölgyeseinek, nyír- és fűzlápjainak, mocsár- és láprétjeinek, homokpusztáinak és szikeseinek) kutatását, feldolgozását. Megindította a magyar flóra areálgeográfiai feldolgozását (SOÓ 1939a, bennszülött fajok: TATÁR 1938-1939, BALÁZS 1939, KISS 1939, reliktum növények: SOÓ 1939b, SOÓ 1942, gyógynövények U. SZABÓ 1939, orchideák: BORSOS munkái). Jelentősen gyarapította a Sátorhegység (1940), a Bükk (1944), a Mátra (1937) flórájára vonatkozó ismereteket is.

1935-ben nyilvános rendes tanári kinevezést kap, 1936-tól a Bölcsészettudományi Kar dékánja – természettudományi fakultás ekkor még nem lévén.

1927-1929-ig a tihanyi Biológiai Kutató Intézet adjunktusa, ebben az időben már korszerű módszerekkel vizsgálja a Balaton környékének növénytársulásait. Itt ismeri meg feleségét, Gallé Ilonát.

„...pályája Tihanyból indult. Az akkori, minden biológiai irányzatra nyitott Magyar Biológiai Kutatóintézet, a "csiborpatkoló... többet adott a hazai életkutatásnak, mint számos katedra vagy tudományos intézmény: szemléletet, erkölcsöt, példaképeket, önvizsgálatra és újabb és újabb szintézisre késztetést. Nem véletlen, hogy a hazai modern növényföldrajz magyar nyelvű indító dolgozata az azóta szomorú sorsra jutott tihanyi kiadványban jelent meg, Soó Rezső életprogramjának egyik megfogalmazásaként (A Magyar Biológiai Kutató Intézet 1. Osztályának Munkái, 3. kötet, 1-51.). Az első modern vegetációtérkép is a Tihanyi-félszigetről készült, ami aztán változatos adottságaival azóta is számos terepkutató szakma próbaterületévé vált. A rövid, de eredményes tihanyi évek után (16 dolgozat az évkönyvben) a Prof. 1929-ben került a debreceni egyetem Növénytani Intézetének élére.” (FELFÖLDY 1999).

1929-ben – hosszas küzdelem után – kinevezik a debreceni Tudományegyetem Növénytani Tanszékének nyilvános rendkívüli tanárává, 26 évével ekkor a legfiatalabb magyar professzor. Megszervezi az egyetemi

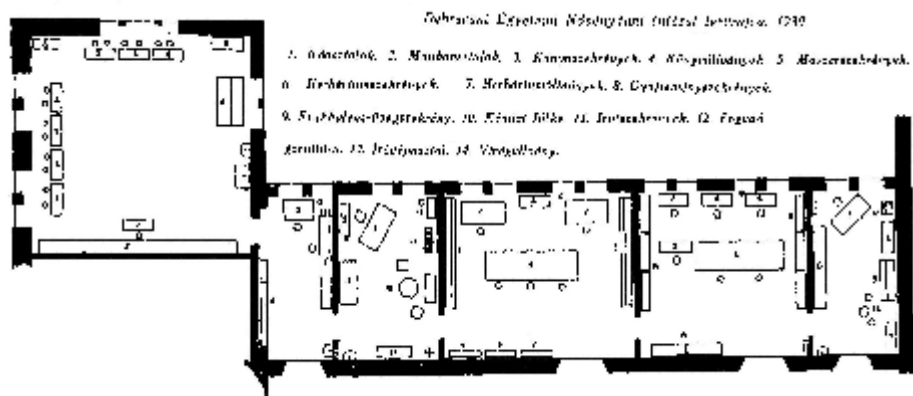
Soó Rezső a bölcsészettudományi kar dékánjaként (a kép jobb szélén) gróf Teleki Pál miniszterelnök egyetemi látogatásakor

Soó Rezső szorgalmazására illetve a debreceni egyetemi Növényteni Intézet közreműködésének köszönhetően 1937-38-ban a földművelésügyi tárca a bátorligeti Ósláp néven ismert terület legértékesebb részeit (kb. 40 kat. holdat) 56 ezer pengőért megvásárolta.

Mint a debreceni Tudományos Társaság Természettudományi Osztályának titkára, annak folyóiratát, a *Tisia*-t szerkeszti és eleinte ezen belül, majd önállóvá válva, saját intézeti folyóiratot (*Acta Geobotanica Hungarica*) ad ki (1936-1949). 1939-ben fél évig a világhírű növény-biokémikus K. MOTHES meghívására Königsbergben (ma: Kalinyingrád) vendégprofesszor. 1940-ben, a Leopoldina (a Német Természettudományi Akadémia) tagjává választja.

Az első debreceni időszakról szemléletes leírást a Juhász-Nagy Pál által „az egyik leghűbb s legeredetibb Soó-tanítvány”-nak nevezett FELFÖLDY Lajos:

„Elképráztatott a növényteni intézetben folyó munka sokrétűsége és tempója. Erről a munkáról megfelelő följegyzések nélkül részletes és időrendben is hű képet festeni lehetetlenség, így meg kell elégednem néhány emlék-töredék fölsvillantásával. Az intézeti életre ebben az időben, valószínűleg a kis dimenziók miatt, a "családiás" volt a legáltalóbb jelző. Ha a Profnak szüksége volt valamelyikünkre, elég volt egy hangos szó, mely eljutott a legszélső szobába is. Ha valaki vétett, a letolás elhangzott az egész intézetben és az is behúzta a nyakát, aki nem volt ludas a dologban. A Növényteni Intézet a "központi egyetem" délkeleti szárnyának negyedik emeletén volt és hat helyiségből állt, beleszámítva a gyakorló termet és az előszobát is. Külön szobája csak a Profnak és Máthé Imre adjunktus úrnak volt, a többiek a könyvtárban, illetve a herbárium teremben kaptak asztalt.

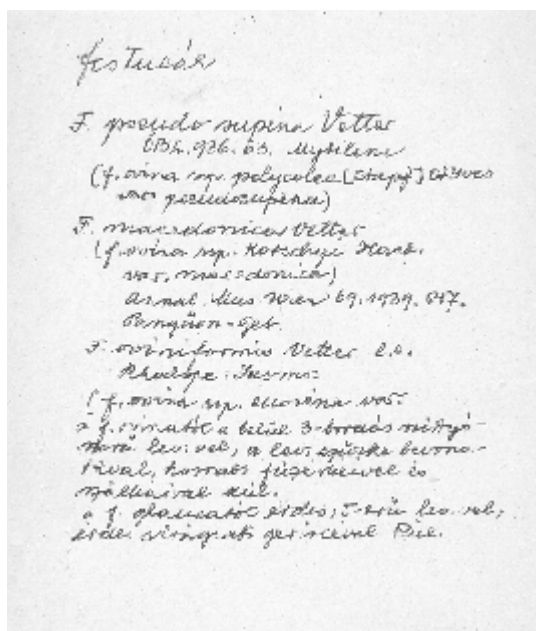

A professzori dolgozószoba

A hattagú tansegéd személyzet (Máthé, Ujvárosi, Balázs, Ubrizsy, Szűcs, Felföldy) mellett a botanikus kert 1 állandó és 5-6 időszakos munkást is számítva, a Soó-birodalom 12-15 "alattvalóbból" állt. Számítsuk ehhez még azt a 3-4 szakdolgozót és doktoranduszt, akik sohasem hiányoztak az intézetből és tevékenységük szorosan csatlakozott a Prof által kiűzött tudományos programhoz.

A debreceni Tudományegyetem Növénytani Intézetének Soó Rezső által készítettett könyvjegye

Soó Rezső kéziratos cédulakatalógus feljegyzése
 (PRISZTER Szaniszló szíveségéből)

A debreceni tudományegyetem Növénytani
 Intézetének könyvtára az 1930-as években

Az egyetem hallgatói laboratóriuma

Vegyük példának BORBÁS nevezetes *Rosa* monográfiáját. Ha valakinek a Mátra vagy Kisújszállás környéki adatokra van szüksége, az egész terjedelmes, több száz adatot tartalmazó munkát végig kell bogarásznia és lehet, hogy nincs is benne adat Kisújszállásról!

Egy szakdoldozó "újraírta" a monográfiát úgy, hogy a földrajzi neveket szedte logikus rendbe és azokhoz rendelte nemcsak a *Rosa* taxonok, hanem bármilyen más növényfaj oldalszámmal idézett adatát. Ez a "földrajzi nevek" szerinti tárgymutató (ha jól emlékszem háromszáz-egynéhány sűrűn gépelt oldal!) valamely terület flórájának kutatóját több hetes munkától kimélheti meg" (FELFÖLDY 2000).

„A debreceni intézet életének fontos része volt a herbárium és az azzal kapcsolatos minden tevékenység. Több napos gyűjtő utakon, de a hétfői kirándulásokon is folyt a gyűjtés. ... A Prof hacsak tehette, alaposan kivette részét ebből is ... A szárított növények újságpapír ívekbe kerültek pontosan "kutya-nyelve"re: a gyűjtési hely és idő jelzése a csomagból kilógó papírcsikokon.

Ebben az állapotban történt a szénkénevezés, ami nélkül új anyag nem juthatott a szekrényekbe. Az így előkészített anyag feldolgozásában a növényeket bárki határozhatta, de a termőhely-cédulázást mindig a gyűjtőnek kellett végeznie. Ha nem tudta latinul, akkor magyarul írta rá és a cédulát gépelő fordította latinra.

A következő lépés a "kirakás" volt: a primumnak szánt növény és cédulájának elhelyezése a herbárium lapon ragasztás előtt. Ezt túlnyomórészt maga a Prof végezte, hiszen döntő volt a herbáriumlap minőségében.

Két lap Soó Rezső herbáriumából (Debreceni Egyetem TTK Növénytani Tanszék gyűjteménye)

A kész herbáriumlapokat beosztás előtt a tansegédszemélyzet "Jávorka-sorrendbe" rakta és előkészítette a Beosztást (így nagybetűvel!). A herbárium-terem nagy asztalán írógép, ragasztó, üres herbáriumcédula csomó, szike és Jávorka nagy határozója volt előkészítve és a beosztásban az intézet minden tagja részt vett.

A Prof ellenőrizte a határozást. Mivel menet közben is állandóan érdeklődött kinek-kinek a munkája iránt, ritka volt a rosszul határozott növény, de ha akadt, rendszerint nagy vihart kavart. Ekkor "kollektív határozás" kezdődött: valaki olvasta a szöveget, egy másik felelt a kérdésekre, bizonytalanság esetén kupaktanács. Nagyon ritka eset volt, hogy a nevet a Prof egyszerűen kijavította! A rossz cédulát eltávolítottuk, új cédula gépelés, ragasztás. És sohasem maradt el a tanulságok értékelése, hogy a tettes elméleti fülhúzásával fejeződjék be a javítás ...

Ha minden rendben volt, a Prof és csak ő (!) osztotta be a lapot végleges helyére. Beosztás közben növényhatározás, nem ritkán a faj alatti változatok és formák megállapítása valamely monográfia vagy az ASCHERSON-GRAEBNER Synopsis segítségével, florisztikai és növényföldrajzi megjegyzések, a kirándulás, a gyűjtés vagy a lelőhely emlékének földézése: friss diskurzus tette elviselhetővé, sőt felejthetlenné az egyhangú és fárasztó herbárium-beosztást. Nem csoda, hogy gyakran több hétig húzódott. Mennyit tanult közben a társaság fiatalja! Nemcsak a szóban forgó növényekről, hanem a botanikáról általában. Itt vált nyilvánvalóvá, hogy a herbárium nem szárított növények szénakazla (milyen sokszor emlegetik így az ostoba nagyokosok!), nemcsak valamely gyűjtőszemély kielégítése (persze az is!), hanem benne található ritka florisztikai adatok igazoló példányai, az állandóan változó, fejlődő rendszertani munka nyersanyaga, az újra értékelés lehetősége (valamely kritikus példány akár 100 év múlva is tanulmányozható!), anyagot szolgáltat alaktani, szövettani, sőt bizonyos kémiai-biokémiai vizsgálatokhoz is. A herbárium papírja, cédulája, tintája, írásmódja, nyelvezete értékes a művelődés vagy tudománytörténet számára is, hiszen a növényeken kívül adatot szolgáltat a gyűjtés korára, a régmúlt idők izlésére, divatjára és magára a gyűjtőre is. Mindenekelőtt azonban a növények alapos megismerésének legbiztosabb, ha nem egyetlen forrása.

A Prof a herbáriumot mintegy sajátjának tekintette és drákói szigorral véde minden káros hatástól, olyannyira, hogy az intézeti pénzen vett papírra intézeti munkaerővel ragasztott és kezelt gyűjteményben csak "Herbarium Dris. R. de Soó" fejlécű cédulák voltak. Az intézeti tagok gyűjtését is ilyenekre céduláztuk. "Herbarium Inst. Bot. Univ. Debrecen" cédulát csak Máthé Imre nyomtatott 1940-ben a Prof Kolozsvárra távozása után" (FELFÖLDY 2000).

1940 és 1944 között a kolozsvári egyetem tanszékvezető egyetemi tanára és az Erdélyi Múzeum Növénytárának igazgatója. „Őszintén bevallom, boldog voltam, hogy oda mehettem, vezetője lettem a rendszeres növénytani és növényföldrajzi tanszéknek, a gyönyörű botanikus kertnek – ma is a legszebbek egyike Európában. Az Erdélyi Múzeum Növénytárának ajándékoztam herbáriumomat” (Soó 1978). Ebben az időszakban tanítványaival együtt a II. bécsi döntés nyomán „visszatért” erdélyi területek flóráját és vegetációját kutatja.

„A Profot a debreceni hat helyiségből álló negyedik emeleti kis intézet és a Nagyerdőből kihalított, kezdeti lépéseit tevő botanikus kert helyett Európa egyik legnagyobb és legszebb botanikus kertje, valóságos üvegház város, háromszintes, szépen berendezett Növényrendszertani Intézet, az Erdélyi Múzeum Egyesületnek a budapesti Nemzeti Múzeuméhoz hasonló nagyságrendű, gazdag herbáriuma és növénytani múzeuma fogadta. Már nem lehetett kissé emeltebb hangon bárkit magához szólítani. Kis tábla hirdette az iroda falán: csengőjelek az intézeti tagok számára. ... Megszűnt az intézet családias közvetlensége; ... A Prof a nagyobb oktatási és adminisztratív feladatok mellett emberföltölti tudomány programot tűzött maga elé. Négy saját folyóiratot szerkesztett, ami a debreceninel sokkal nagyobb terhelést jelentett szellemiekben, erőben és időben egyaránt” (FELFÖLDY 2000).

Kisgrafika 1940-ből
(FEKETE Gábor szíveségéből)

„A kolozsvári évek, derék munkatársakkal, nagyon termékenyek voltak, de nagy árat fizettem értük”
 „nosztalgiával emlékszem a kolozsvári évekre, bár itt már alig vettem részt a város életében, időmet teljesen a kutatás foglalta le”, „1944-ben a várost kiürítették, magam az utolsó vonattal jöttem Budapestre” (Soó 1978).

1945-től visszatér Debrecenbe. „A volt botanikus kert egészében megsemmisült, úja kellett kezdeni mindent. De pár év múlva az intézet, új gárdával, ismét teljes erővel folytatta a kutatást” (Soó 1978).

„Mi a Soó-vízió lényege? Míg Kitaibel, majd az őt követő több nemzedék „saját látomása” az volt, hogy Magyarország (tehát a Kárpát-medence) flórája, faunája a sokféle hatás „ütközőpontjában” meglepően gazdag, addig Soóé – egy új, sokkal gazdagabb kontextusban – az, hogy hazánk

élővilága a közösségi szinteken is kivételesen izgalmas, nagyon is kutatásra érdemes. Ebből a felismerésből már szinte azonnal következik a világos munkaprogram is: feltárandók a honi „szövetkezetek”, ám úgy, hogy ezek a munkálatok egyúttal felöleljék a pontosítandó Kitaibel-Jávorka-programot (megirandók a „részletflóraművek”!), valamint átfogják a sokak (pl. Kerner, Borbás, Tuzson stb.) meglódlította formációkutatást is. Rövidre fogva: megcsinálendő „a nagy szinopszis” (tehát: a "Synopsis florae-vegetationisque Hungariae")!

Soó már a kezdet kezdetén világosan látja: programja csakis egy jelentős kutatógárdával valósítható meg. E felismerés jegyében a munkásságának dandárját kitevő harminc év (1929-1959) a szüntelen toborzás, lelkesítés, legorombítás, iskolaszervezés munkálataiban telik el (tegyük hozzá: sokszor igen nehéz, hálátlan feltételek között)” (JUHÁSZ-NAGY 1993).

1951-52-ben a matematikai és természettudományi kar dékánja. Növényföldrajz c. egyetemi tankönyve (1945) a II. világháború után megjelent első természettudományi munkák egyike volt. 1947-ben a Magyar Tudományos Akadémia levelező, majd 1951-ben rendes tagjává választja. Az Akadémia Biológiai Osz-tályának 1952-től első elnöke. 1951-ben megjelenik a Jávorka Sándor társszerzőségével készült kétkötetes Magyarország növényvilága (Magyarország vadontermő és termesztett növényeinek meghatározója, ökológiai és gazdasági útmutatója). 1951-ben „a magyar növénytani kutatásban és szervezésben kifejtett kimagasló érdemeiért” Kossuth-díjat kapott. 1954-ben a „Fejlődéstörténeti növényrendszertan” c. tankönyvéért ismét Kossuth-díjban részesül. 1952-től 1955-ig a budapesti egyetemen is oktat.

A Soó Rezső 50. születésnapjára és tanárságának 25 éves évfordulójára Debrecenben készült emléklakett

SIMON és VOZÁRI 1952 szeptemberében bemutatják a főnöknek a csarodai Báltava lárját (balról jobbra: Soó 7R., SIMON T., JUHÁSZ-NAGY P., SZÜCS L., VOZÁRI E.) SIMON Tibor szívességéből.

Kirándulás az Őrségben, 1955 körül (balról jobbra: id. MÁTHÉ I., Kovács M., Soó R., Pócs T.) (SIMON Tibor szívességéből)

A Prof. a dolgozószobájában. (SIMON Tibor szívességéből)

Soó Rezső egy konferencia elnökségi pulpitusán az 1950-es évek elején

(MTM Tudománytörténeti gyűjteménye)

„Bizonytalán szimbolikus tény: Soó éppen akkor – az ötvenes évek elején – áll hatalma, szellemi befolyása csúcspontján, amikor a lehető legalantasabb szellemi mélypontra zuhan. Szomorú dokumentuma ennek az az osztályelnöki beszámoló (MT A Biol. Oszt. Közl.; 1952), ami "túl gazdagon" van megspékelve Sztálinnal, Liszenkóval, a legvisszataszítóbb fajtájú politikai frazeológiával.

A naivabb lélek, aki elég jól ismeri Soó addigi munkásságát, felkaphatja a fejét: hogyan lehetséges ez? Hogyan lehet, hogy az a Soó, aki évekig „igazi genetikát” is adott elő, aki a genetika vagy akár az elméleti biológia főbb csapásait legalább a morgani periódus lezártaig túrhetően ismerte, most olyan kirohanásokat enged meg magának a "reakciós nyugati biológia" ellen, mintha csak a szövegét a leghígabb brosúrából merítené? (Félő: onnan is merítette.)

Igaz, a rettegés, azoknak az éveknek a „fortélyos félelme”, Soó személyes

hatalomföltése megmagyarázhat egyet-mást... ... De nem túl feltűnő-e, hogy Soó gazdag munkásságában a „materialista” jelző 1948-ig kizárólag pejoratív, elítélő, ezután viszont már csak „üresen magasztaló” értelemben szerepel? ... Mit jelent az, ... hogy a saját könyve, a Fejlődéstörténeti növényrendszertan - úgymond – „a dialektikus materializmus szellemében fogant”? Gyanítható: abszolúte semmit. A legjobb végre-valahára fehéren feketén kimondani: ezeknek s az efféle kijelentéseknek az égvilágon semmilyen értelmük, fedezetük nincs” (JUHÁSZ-NAGY 1993)

1955-től az ELTE Növényrendszertani- és Ökológiai Tanszékének tanszékvezető egyetemi tanára. A sziki-, homoki- és lápi vegetáció szintézisei után (1947–57) megírja a pannóniai növénytársulások rendszeres kritikai áttekintését (1957-63) és képet ad az Alföld erdeiről (1960).

1969-ben megy nyugdíjba és betegsége miatt a tudományos közéletől is visszavonul. Ekkor már szinte kizárólag élete fő művén, a hatkötetes „Synopsis”-on (A magyar flóra és vegetáció rendszertani-növényföldrajzi kézikönyve – *Synopsis systematico-geobotanica florae vegetationsque Hungariae*) dolgozik. Hat kötete 1964 és 1980 között jelent meg – az utolsó már halála után. Összesen több mint 3700 oldalas terjedelmével korának világviszonylatban is legrészletesebb mikroszisztématicai-cönológiai műve volt. Benne kritikai szintézisben foglalta össze a magyar flórakutatás több évszázados eredményeit és a magyarországi növénytakaróra és flórára vonatkozó adatokat.

A Magyar Biológiai Társaság és a Botanikai Szakosztály tiszteleti tagja. Tagja osztrák, finn, bajor, bolgár, svéd botanikai társaságoknak. 4 külföldi folyóirat szerkesztőbizottsági tagja. Könyveinek száma 29, tudományos dolgozatainak száma meghaladja a 400-at. Ismertetéseinek, népszerűsítő cikkeinek, lexikon címszóinak száma pedig a 3000-et. Cikkei, előadásai 7 nyelven, 16 országban jelentek meg.

A debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem 1973-ban avatta díszdoktorává. Debrecen város díszpolgárává 1979-ben választják. Számos társadalmi tisztséget is ellát, a debreceni Ady Társaság egyik alapítója, az Ajtósi Dürer Céh – a Magyar Exlibris c. folyóirat kiadója – egyik alapítója és elnöke és a Díszmacska-tenyésztők és Macskabarátok Szakosztályának díszelnöke volt.

Kisgrafikai gyűjteményét – mely Európában a második legnagyobb volt – 1969-ben az Iparművészeti Múzeumnak ajándékozta. Magyarország legnagyobb akkori magán bélyeggyűjteményét mondhatta magáénak, mely mintegy 180 000 darabból állt. Könyvtára több mint 10 000 kötetet számlált. Emellett igen jelentős műtárgy – festmény, szőnyeg, porcelán figura – gyűjteménye volt.

1980 február 10-én hunyt el, Budapesten.

Soó Rezső munkássága napjainkig meghatározó jelentőségű a magyar botanikában. Műveinek pusztán felsorolása is jóval meghaladná e visszaemlékezés kereteit. Legteljesebb listájuk PRISZTER Sz. összeállításában „A magyar flóra és vegetáció rendszertani-növényföldrajzi kézikönyve VII. Mutatók” c. kötetében jelent meg (Akadémiai Kiadó, Bp. 1985). A hazai flórakutatás történetében kiemelendő az általa alapított, szerkesztett és részben írt Kritikai Magyar Flóraművek sorozata, melynek hét kötete jelent meg 1937 és 1949 között. Az általa alapított ill. szerkesztett folyóiratok (Tisia – Acta Geobotanica Hungarica, Scripta Botanica Mus. Transsilvanici, Fontes Florae Hungaricae, Acta Botanica Academiae Scientiarum Hungariae) a kárpát-medencei flóra- és vegetáció mai kutatói számára is nélkülözhetetlenek. Soó növénytársulástani munkájának eredményességét jelzi, hogy a legújabb hazai összefoglaló társulástani mű (BORHIDI 2003) szerint nevét 27 társulás feletti egység és 116 társulás örzi.

„Soó professzor úr értékes életművet hagyott ránk és nyomozzuk bár, hogy „miben volt igaza és miben nem”, vagy egyszerűen csak használjuk tisztelettel szakmánk további fejlesztésében, bizonyára akarata szerint cselekszünk.” (FELFÖLDY 2000). „Ahogy távolodik időben elhunytá, úgy egyre inkább növekedik a hat évtizedet átölelő botanikai tevékenységének értéke és jelentősége” (SIMON 2003).

Általában hajnali 3 óráig dolgozott.
Otthonában, éjszakai ruhában 1955 körül
SIMON Tibor szívességéből

Soó Rezső és BÁRCZI Géza professzorok honoris
causa doktorrá avatása (Debrecen, 1973.
szeptember 27.)

„kivételes élvezet volt Soót elkísérni terepre; bámulatos volt a Gestalt-érzéke, a terepszimata: kitűnően tudta megmutatni: mit s hogyan lehet, kell látni.

Igen; Soó igazán „otthon”, talán a legjobb formában a terepen, az imádott konkrétumok körében volt; a tanítványait is itt tanította meg a mesterség fontos műfogásaira, amikor is egyszerűen el kellett viselni a professzor „acélt megedzik” lélektani módszerét, a megalázás és lelkesítés sokszor túl gyorsan fliktuáló hideg-meleg fürdőit” (JUHÁSZ-NAGY 1993)

Soó Rezső terepen, kezében begyűjtött *Iris spuria*, *Ophrys insectifera*, *Orchis coriophora*, *O. militaris* és más fajok (MTM Tudománytörténeti Gyűjteménye)

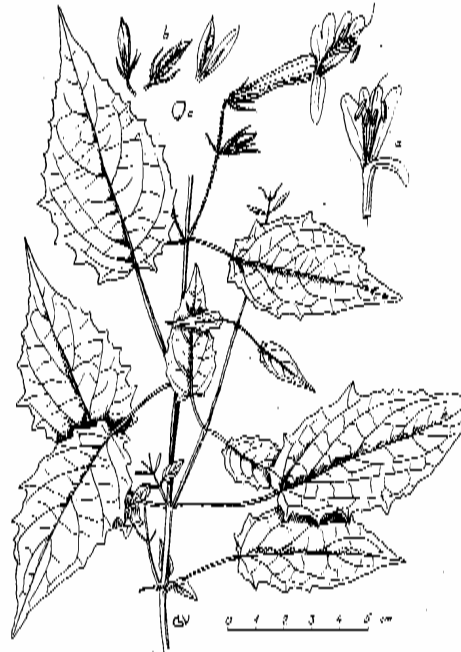
Soó Rezső több írásában hivatkozott arra, hogy élete legfőbb eredményének és büszkeségének nem dolgozatait, gyűjteményeit tekinti, hanem azt, hogy iskolát nevelt és mintegy 60 biológus kutatót nevezhet tanítványának.

Soó Rezső tanítványai, munkatársai (az Acta Bot. Acad. Sci. Hung. 19 nyomán)

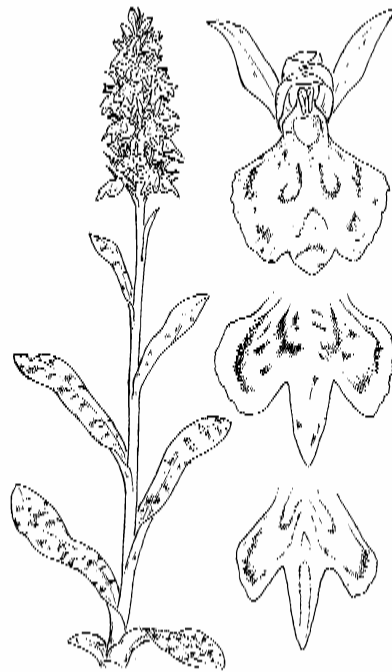
Aszód László	Igmándy József	Nyarády Antal
Babay Ágnes	Isépy István	Oláh László
Balázs Ferenc	Jakucs Pál	Palitz Rózsa, Tarjánné
Baráth Zoltán	Jeney Endre	Pethő Menyhért
Baskay-Tóth Bertalan	Juhász-Nagy Pál	Pócs Tamás
Bérczi László	Kádár Gabriella	Pólya László
Borhidi Attila	Kárpáti István	Priszter Szaniszló
Boros Olga, Szabóné	Kárpátiné Nagy Vera	Révy Dezső
Csapody István	Kecskés Mihály	Simon Tibor
Böszörményi Zoltán	Kiss Mária	Szemes Gábor
Csongor Győző	Járainé Komlódi Magda	Szücs Lajos
Csűrös István	Komlóssy György	Tatár Miklós
Draskovits Rózsa, Mészárosné	Konecsni István	Timár Lajos
Fekete Gábor	Kovács Éva, Endrődyné	Ubrizsy Gábor
Felföldy Lajos	Kovács Margit	Udvardy Miklós
Göllner János	Szujkóné Lacza Júlia	Ujvárosi Miklós
Halvax Klotild	Kovácsné Láng Edit	U. Szabó Mihály
Hargitai Zoltán	Magyar Pál	Vida Gábor
Helmeczi Balázs	Máthé Imre sr.	Vozáry Elemér
Horánszky András	Mecs-Balogh Ferenc	Zólyomi Bálint

A Soó Rezsőről elnevezett növények (az Acta Bot. Acad. Sci. Hung. 19 nyomán)

- Aesculus hippocastanum* L. var. *sooi* Péntzes 1955
Alchemilla × *sooi* Palitz 1936
Amaranthus blitoides S. Waits. f. *sooi* Priszter 1953
Aquilegia vulgaris L. var. *sooi* E. Kovács 1966
Arctium × *sooi* Máthé 1937
Arum × *sooi* Terpó 1973
Bromus japonicus Thunbg. subsp. *sooi* Péntzes 1936
Carex × *sooi* Jakucs 1952
Cebtaurea × *sooi* Nyárády 1944
Centaurea achtarovii Urumoff subsp. *sooiana*
 Borhidi 1957
Chenopodium sooianum Aellen 1973
Coniothyrum sooi Tóth 1962
Cornus mas L. f. *sooi* Kárpáti 1951
Dactylorhiza × *sooi* (Ruppert 1938) Soó 1960
Dactylorhiza fuchsii subsp. *sooana* Borsos 1959
Dianthus lumnitzeri Wiesb. var. *sooi* Jáv. ex M. Kiss
 1939
Diploneis sooi Hajós 1972
Eugenia sooiana Borhidi 1973
Euonymus europaeus L. var. *sooi* Baráth 1956
Euphorbia × *sooi* Simon 1950
Festuca × *sooi* Zólyomi 1938
Fraxinus angustifolia subsp. *annonica* Soó et Simon
 var. *sooiana* Kárpáti 1968
Hieracium zizianum Tausch subsp. *sooi* F. Kovács 1952
Knautia × *arvensis* (L.) Coult. var. *sooi* Szabó 1942
Leontodon × *sooi* Csongor 1947
Lilium martagon L. subsp. *sooianum* Priszter 1966
Linaria vulgaris Mill. f. *sooi* Balogh 1971
Mentha longifolia (L.) Nath. var. *sooi* Trtm. 1942
Ophrys × *sooi* A. Fuchs 1928
Paronychia cephalotes Bess. var. *sooi* Borhidi 1965
Phacus sooi Hort. 1955
Phlegmariurus sooianus Lawalrée 1973
Plantaginacearumpolis sooi E. Nagy 1963
Potentilla × *sooiana* Borhidi et Isépy 1965
Pyrus × *austriaca* Kern. var. *sooiana* Terpó 1960
Quercus × *sooi* Mátyás 1970
Ranunculus sooi Borsos 1963
Salvia × *sooi* Vajda 1943
Scenedesmus sooi Hort. 1955
Serapias × *sooi* Renz 1930
Sooia Pócs 1973
Sooisporites elegans E. Nagy 1967
Sorbus sooi (Máthé 1937) Kárpáti 1960
Thymus × *sooi* Lyka ex Soó 1966
Tricolporopollenites sooi Kedves 1973
Vaclavipollis sooiana Nagy 1973
Valeriana officinalis L. var. *sooi* Pócs et Simon 1957
Veronica × *sooiana* Borsos 1967

Sooia Pócs (Pócs 1973 nyomán)

Dactylorhiza fuchsii subsp. *sooana* (Borsos) Borsos

Emléktáblák Soó Rezső székelyudvarhelyi szülőházán

Köszönetnyilvánítás

E megemlékezés a Debreceni Egyetemen 2003. szeptemberében megrendezett „Száz éve született Soó Rezső professzor” c. kiállítás alapján készült. Ezúton köszönjük Dr. Priszter Szaniszlónak és Dr. Simon Tibornak, valamint a Magyar Természettudományi Múzeum Tudománytörténeti gyűjteményének, hogy a rendelkezésükre álló eredeti fényképfelvételeket rendelkezésünkre bocsájtották. Köszönjük továbbá Dr. Borbély Györgynek, Dr. Felföldy Lajosnak, Dr. Fekete Gábornak, Dr. Matus Gábornak, Dr. Papp Máriának, Dr. Surányi Gyulának és Voigt Wilfriednek, hogy munkánkat a legkülönbözőbb módon segítették.

Zusammenfassung

Rezső Soó (1903-1980)

Soó Rezső, der bedeutendste, schulbegründende und weltberühmte ungarische Botaniker des 20. Jahrhunderts wurde am 1. August 1903, als Sproß der Székelyberer Soó's aus der Nyárad-Gegend, in Székelyudvarhely in eine Freibauern-Familie geboren. Sein Großvater war noch Landwirt in Bethlenfalva. Sein Vater, der Jurist Rezső Soó senior, verstarb mit 34 Jahren an Tbc. Nach dessen Tode wurde er von seiner Mutter, MADARÁSZ Irén, unter schweren finanziellen Verhältnissen alleinerzogen. Als er sechs Jahre war, zogen sie nach Klausenburg, wo er anfangs eine sächsische Schule, von 1913 an das Piaristen-Gymnasium in der Farkas-Straße besuchte. Ab seinem 14. Lebensjahr gab er, um lernen zu können, Stunden. Zuerst wollte er Geograph werden, wendete sich jedoch auf Hinwirken seines Natur- und Erdkunde-Lehrers, KARL János, der Botanik zu. Mit vierzehn begann er zu Sammeln (Pflanzen, Briefmarken). Seit dem 15. Lebensjahr war er fleißiger Besucher der Universitäts-Bibliothek, wo der Bibliothekar KELEMEN Lajos, nachdem ihm Fähigkeiten und Forscherdrang des jungen SOÓ auffielen, diesem die aktuellsten Fachbücher unterbreitete. Er war erst achtzehn, als sein erster wissenschaftlicher Artikel erschien. Obzwar er 1921 Siebenbürgen verließ, verbrachte er noch bis 1927 seine Sommer in Klausenburg.

In Budapest lernt er als Eötvös-Kollegist zahlreiche herausragende Vertreter des ungarischen Geisteslebens kennen, neben Naturwissenschaftlern auch Literaten, Philosophen und Künstler.

1923 spielte er eine gewichtige Rolle bei der Entlarvung des Plagiats von Juliu PRODAN, welcher das Manuskript von JAVORKA Sándor's Magyar Flóra (Flora Ungarns) auf rumänisch übersetzte und unter dem eigenen Namen herausgab.

1925 legte er in Budapest, 22jährig, die Diplom-Lehrerprüfung mit Auszeichnung ab und doktorierte *summa cum laude* (Botanik, Mineral- und Gesteinskunde, Chemie). Thema seiner Dissertation war die systematische Monographie der Gattung Wachtelweizen (*Melampyrum*), darin die moderne Auffassung des Saison-Polymorphismus. Sein erstes Buch – eine Pflanzenkunde für die ungarischen Schulen Siebenbürgens – erschien 1926.

Zwischen 1925-27 arbeitet er als Mitglied des Berliner Collegium Hungaricum im Botanischen Garten von Berlin-Dahlem und lernt den weltberühmten Orchideen-Monographen Rudolf SCHLECHTER kennen.

Von 1927-1929 ist er Adjunkt am Tihanyer Biologischen Forschungsinstitut, wo er zu dieser Zeit bereits mit modernen Methoden die Pflanzengesellschaften der Balaton-Region untersucht. Hier lernt er seine Frau, Ilona Gallé, kennen.

1929 an der Wissenschaftsuniversität Debrecen zum Öffentlichen Außerordentlichen Lehrer am Botanischen Lehrstuhl ernannt, war er mit seinen 26 Jahren der damals jüngste ungarische Professor. Er organisiert das Pflanzenkundliche Institut und den Botanischen Garten. Hier gelingt es ihm eine neue Richtung, die ungarische geobotanische-pflanzensoziologische „Schule“ zu begründen.

Mit seinen Studenten begann er mit der Erforschung und Aufarbeitung der Pflanzendecke der Regionen Nyírség und Tiszántúl (der Eichenwälder, Birken- és Weidenmoore, Sumpf- und Moorwiesen, Sand- und Natronfluren). Er begründete die arealgeographische Aufarbeitung der ungarischen Flora (Soó 1939a, endemische Arten: TATÁR 1938-1939, BALÁZS 1939, KISS 1939, Relikt-Pflanzen: Soó 1939b, Soó 1942, Heilpflanzen: U. SZABÓ 1939, Orchideen: die Arbeiten von BORSOS). Auch trug er bedeutend zur Kenntnis der Flora des Sátor-Gebirges (1940), des Bükk (1944), des Mátra (1937) bei.

1935 zum Öffentlichen Ordentlichen Lehrer ernannt, wird er ab 1936 Dekan der Geisteswissenschaftlichen Fakultät.

In Debrecen ist er Vorreiter des Naturschutzes. Auf sein Drängen bzw. unter Mitwirkung des Pflanzenkundlichen Instituts der Universität Debrecen erwirbt das Agrarministerium in den Jahren 1937-38 die wertvollsten Teile (etwa 40 Katastral-Morgen) des als Bátorligeter Urmoor bekannten Gebietes für 56 tausend Pengő.

Als Sekretär der Naturwissenschaftlichen Abteilung der Debrecener Wissenschaftlichen Gesellschaft redigiert er deren Periodika, die *Tisia*, und gibt anfangs innerhalb dieser, später verselbstständigt, seine eine

Instituts-Periodika (*Acta Geobotanica Hungarica*) heraus (1936-1949). 1939 geht er auf Einladung des weltberühmten Phyto-Biochemikers K. MOTHEs für ein halbes Jahr als Gastprofessor nach Königsberg (heute: Kaliningrad). 1940 wird er zum Mitglied der Leopoldina (der Deutschen Naturwissenschaftlichen Akademie) gewählt.

Zwischen 1940 und 1944 ist er Lehrstuhlleitender Universitätslehrer an der Universität Klausenburg sowie Direktor der Pflanzensammlung des Siebenbürgischen Museums. In diesem Zeitraum erforscht er mit seinen Studenten Flora und Vegetation der in Folge des II. Wiener Entscheids „zurückgekehrten“ siebenbürgischen Gebiete.

1945 kehrt er nach Debrecen zurück. „*Der Botanische Garten war total zerstört, alles mußte neu begonnen werden. Doch wenige Jahre später widmete sich das Institut wieder mit einer neuen Garde und voller Kraft der Forschung*“ (Soó 1978).

Sein Universitätslehrbuch über Geobotanik (1945) war eine der ersten naturwissenschaftlichen Arbeiten, die nach dem II. Weltkrieg erschienen. 1947 wurde er zum Korrespondierenden, 1951 zum Ordentlichen Mitglied der Ungarischen Akademie der Wissenschaften gewählt. Ab 1952 war er der erste Vorsitzende der Biologischen Abteilung der Akademie. 1951 erscheint in Autoren-Gemeinschaft mit Sándor Jávorka die zweibändige Pflanzenwelt Ungarns (Schlüssel sowie ökologischer und ökonomischer Führer der Wild- und Kulturpflanzen Ungarns). 1951 bekommt er „für seine herausragenden Verdienste in der ungarischen pflanzenkundlichen Forschung und Organisation“ den Kossuth-Preis. 1954 wird ihm für sein Lehrbuch „Entwicklungsgeschichtliche Pflanzensystematik“ erneut der Kossuth-Preis zugesprochen. Von 1952 bis 1955 lehrt er auch an der Budapester Universität (ELTE).

Ab 1955 ist er Lehrstuhlleitender Universitätslehrer am Lehrstuhl für Pflanzensystematik und Ökologie der ELTE. Nach seinen Synthesen der Natron-, Sand- und Moor-Vegetation (1947–57) verfaßt er eine systematische kritische Übersicht der pannonischen Pflanzengesellschaften (1957-63) und eine Arbeit über die Wälder der Tiefebene (1960).

1969 geht er in den Ruhestand und zieht sich wegen Krankheit auch aus dem wissenschaftlichen Leben zurück. Damals arbeitet er schon fast ausschließlich an seinem Hauptwerk, der sechsbändigen „Synopsis“ (Systematisch-geobotanisches Handbuch der ungarischen Flora und Vegetation – *Synopsis systematico-geobotanica florum vegetationsque Hungariae*). Die Bände erschienen zwischen 1964 und 1980 – der letzte bereits nach seinem Tode. Mit insgesamt über 3700 Seiten Umfang das seinerzeit ausführlichste mikrosystematisch-zöologische Werk weltweit, bot es eine kritische Synthese der Ergebnisse von mehreren Jahrhunderten ungarischer Florenforschung und der Daten-Belege zur heimischen Pflanzendecke und Flora.

Er war Ehrenmitglied der Ungarischen Biologischen Gesellschaft und ihrer Botanischen Sektion, des weiteren Mitglied österreichischer, finnischer, bayrischer, bulgarischer und schwedischer botanischer Gesellschaften. Er gehörte der Redaktions-Kommission von vier ausländischen Periodika an. Neben 29 Büchern übersteigt die Zahl seiner wissenschaftlichen Arbeiten die 400, die seiner Rezensionen, populärwissenschaftlichen Artikel, Lexikon-Stichworte die 3000. Seine Artikel, Vorlesungen erschienen in 7 Sprachen und 16 Ländern.

Die Debrecener Kossuth Lajos Wissenschaftsuniversität ernannte ihn 1973 zu ihrem Ehrendoktor. Die Stadt Debrecen wählt ihn 1979 zum Ehrenbürger. Er versah zahlreiche gesellschaftliche Ehrenämter, war Gründungsmitglied der Debrecener Ady-Gesellschaft, Gründungsmitglied und Vorsitzender der Ajtósi Dürer-Zunft, deren Zeitschrift (*Magyar Exlibris*) er herausgab, sowie Ehrenvorsitzender der Sektion Rassekatzen-Züchter und Katzenfreunde.

Seine Sammlung von Kleingrafiken – die zweitgrößte in Europa – schenkte er 1969 dem Museum für Kunsthandwerk. Er konnte die damals umfangreichste private Briefmarkensammlung Ungarns sein eigen nennen, welche rund 180 000 Posten aufwies. Seine Bücherei zählte über 10 000 Bände. Daneben besaß er eine bedeutende Sammlung von Kunstgegenständen – Gemälden, Teppichen, Porzellanfiguren.

Er verstarb am 10. Februar 1980 in Budapest.

Das Schaffen des Soó Rezső ist bis in unsere Tage von grundlegender Bedeutung für die ungarische Botanik. Schon die bloße Aufzählung seiner Werke würde den Rahmen dieser Gedenkschrift bei weitem übersteigen. Innerhalb der Geschichte der heimischen Florenforschung herauszuheben ist die von ihm gegründete, redigierte und teilweise verfaßte Reihe der Kritischen Ungarischen Florenwerke, deren sieben Bände zwischen 1937 und 1949 erschienen. Die von ihm gegründeten bzw. redigierten Periodika (*Tisia* – *Acta Geobotanica Hungarica*, *Scripta Botanica Mus. Transilvanici*, *Fontes Florae Hungaricae*, *Acta Botanica Academiae Scientiarum Hungariae*) sind auch für die heutigen Erforscher der Flora und Vegetation des Karpatenbeckens unentbehrlich. Etwa 60 Forscher-Biologen konnte er als seine Schüler bezeichnen.

Irodalom

- ALBRECHT Gy. (1979): Látogatás Soó Rezső akadémikusnál. – *Természet Világa* **110**: 400-403.
- ANDRÁSSY P. (2003): Száz éve született Soó Rezső. Csak az ujjaskosbor nevében él? – *Élet és Tudomány* **48**(42): 1332-1334.
- BALÁZS F. (1999): Kolozsvárott (1940-1944). – In SZABÓ T. A. – FELFÖLDY L. – BALÁZS F. – BORHIDI A. – SIMON T.: Soó Rezső (1903-1980). Emlékbeszédek az MTA elhunyt tagjai felett. – Akadémiai Műhely: Emlékbeszédek. Magyar Tudományos Akadémia, Bp. pp.: 11–15.
- BORHIDI A. (1999): Remények és csalódások (1940-1944), A pesti évek (1953–1977). – In SZABÓ T. A. – FELFÖLDY L. – BALÁZS F. – BORHIDI A. – SIMON T.: Soó Rezső (1903-1980). Emlékbeszédek az MTA elhunyt tagjai felett. – Akadémiai Műhely: Emlékbeszédek. Magyar Tudományos Akadémia, Bp. pp.: 15–16., 22–31.
- BORHIDI A. (2000): Soó Rezső. – *Tilia* **8**: 66–72.
- BORSOS O. – SENGHAS, K. (1980): Rezső von Soó†. – *Die Orchidee* **31**: 184–185.
- FELFÖLDY L. (1999): Debrecenben (1929-1940). – In SZABÓ T. A. – FELFÖLDY L. – BALÁZS F. – BORHIDI A. – SIMON T.: Soó Rezső (1903-1980). Emlékbeszédek az MTA elhunyt tagjai felett. – Akadémiai Műhely: Emlékbeszédek. Magyar Tudományos Akadémia, Bp. pp.: 7–10.
- FELFÖLDY L. (2000): Soó Rezső. – *Tilia* **8**: 73–110.
- Házigazdánk: Dr. Soó Rezső. – *Filatéliai Szemle* (1967) **17**(5): 11-12.
- JUHÁSZ-NAGY P. (1993): Soó Rezsőről – öszintén. – In: *Természet és ember. Kis változatok egy nagy témára.* – Gondolat, Budapest. pp.: 162-172.
- KÁDÁR Z. (1979): A legfiatalabb magyar professzor volt. – *Hajdú-Bihari napló* 1979.10.28.
- KERÉNYI M. (1972): Soó Rezső – Természetbúvár, műgyűjtő, mecénás. – *Búvár* **27**: 296-299.
- KÓSA Cs. (1973): Tanítványa hozta Tanzániából. Professzoromról: Soóia. – *Esti Hírlap* **18**(194): 8. (1973. 08.18.)
- KOVÁCS J. A. (2003): The centenary of Rezső Soó' borming (1903-1980). Soó Rezső születésének centenáriuma (1903-1980). – *Kanitzia* **11**: 15-29.
- LÁSZLÓ E. (1979): Looking back at 76. On the life of academician Rezső Soó. – *Daily News* (Budapest) 15.8.1979.: 5.
- MÁTHÉ I. (1980): Megemlékezés. 1903-1980. – *MTA Biol. Oszt. Közl.* **23**: 1–4.
- MÁTHÉ I. (1981): Chronica. Rezső Soó 1903-1980. – *Acta Agronomica Academiae Scientiarum Hungariae* **30**(3-4): 459-474.
- MÁTHÉ I. (1981): Soó Rezső 1903–1980. – *Bot. Közlem.* **67**(3): 161–165..
- PRISZTER Sz. (1967): Soó Rezső. – *Biológiai Közlem.* **15**: 38–39.
- SIMON T. (1999): Debrecenről Budapestig (1945-1953). – In SZABÓ T. A. – FELFÖLDY L. – BALÁZS F. – BORHIDI A. – SIMON T.: Soó Rezső (1903-1980). Emlékbeszédek az MTA elhunyt tagjai felett. – Akadémiai Műhely: Emlékbeszédek. Magyar Tudományos Akadémia, Bp. pp.: 16–21.
- SIMON T. (2003): Rezső Soó the prominent hungarian scientist of twentieth century was born 100 years ago (1903-1980). Száz éve született Soó Rezső a huszadik század kiemelkedő magyar tudósa. – *Kanitzia* **11**: 7-14.
- SOÓ R. (1978): Pályám emlékezete. Inni az élet százszínű borát. – *Új Írás* **18**(5): 119-128.
- Soó Rezső 50 éves. – *Ann. Biol. Univ. Hung. Pars Debreceniensis* **2**(1954) pp.: 1-2.
- SZABÓ T. A. (1999): A Kárpát-medence tudósa. – In SZABÓ T. A. – FELFÖLDY L. – BALÁZS F. – BORHIDI A. – SIMON T.: Soó Rezső (1903-1980). Emlékbeszédek az MTA elhunyt tagjai felett. – Akadémiai Műhely: Emlékbeszédek. Magyar Tudományos Akadémia, Bp. pp.: 3–6.
- SZÍJ R. (1963): Soó Rezső gyűjteményéről. – *Művészet* 1963/3: 22-24.
- SZÍJ R. (1966): Soó Rezső könyvtára. – *Könyvtáros* **16**: 479-483.
- SZÍJ R. (1979): Soó Rezső, a gyűjtő. – *Budapest Műgyűjtők és Műbarátok Egyesülete* 1979. pp. 1-16.
- Ad honorem academici professoris Rezső Soó sexagesimi. – *Hortus Botanicus Universitatis Budapestinensis, Budapest* 1963, 21 pp